

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

1
2024

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 788 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 7-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyea Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsiyalarning roli va ahamiyati.....	10
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda konseptual, ilmiy, innovatsion yondashuvning zarurati	16
Gulnora Abdurahmonova	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyotga o'tish muammolari va uni bartaraf etish yo'llari	22
S. R. Topildiyev	
Milliy strategik maqsadlar: ekologik va bojxona boshqaruvi mexanizmlarining maqbul kombinatsiyasi	28
Muratova Shohista Nimatullayevna	
Green Economy in Tourism in Uzbekistan.....	32
Alieva Makhbuba Toychievna	
Инновационные подходы в сельском туризме: "Зеленые маршруты"	36
Голышева Елена Вячеславовна	
Mamlakatimizda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasining ustuvor yo'nalishlari	42
Vaxabov Abduraxim Vasikovich, Nazarov Nazirjon Narzilloevich	
To'qimachilik sanoati korxonalarini barqaror rivojlantirish omillari.....	47
A.Yu. Mardanov	
Turizmni qayta jonlantirish strategiyasini ishlab chiqishda turizmni rejalashtirishning istiqbollari.....	52
A'zamov Saidakbarxon Avazxon o'g'li	
O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishi asosida barqaror rivojlanishga erishish	57
Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	62
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Turistik hududlarning barqaror rivojlanishini baholash metodologiyasida integral baholash ko'rsatkichlarini aniqlashning nazariy jihatlar.....	66
Asraqulov Abduraxmon Sultonovich	
Iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashda "yashil" iqtisodiyot va uning ayrim masalalari.....	70
Axunova Shoxistaxon Nomonjanovna, Sultonova Gulbaxor Shoxnazimovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda qishloq xo'jaligi faoliyatining nazariy tamoyillari va o'ziga xos xususiyatlari.....	74
Bekmirzayev Mirzoxid Adashaliyevich	
Mintaqa iqtisodiyotida agrar soha samaradorligini oshirishning ahamiyati.....	78
Butanova Dilnoza Rustamovna	
Global krizislar va ularning turizm iqtisodiyotiga ta'siri.....	83
Hallakova Barnoxon bahodirjonovna	
Agroturizm faoliyati rivojlanishining xorijiy tajribalari va ularda faoliyatni rivojlantirish modellarining qo'llanilishi.....	95
Husanboyev Sadafbek Yorqinjon o'g'li	
Yashil iqtisodiyotni kreditlashda banklarning o'rni.....	101
Ibragimova Sevara Muxamedjan qizi	
Qurilish materiallari sanoati korxonalari samaradorligini baholash masalalari.....	104
Isayev Jakhongir Muzaffarovich	
Iqtisodiyotni islomiy moliya tamoyillari asosida moliyalashtirish amaliyotini joriy etish istiqbollari	110
Kasimov Baxtiyor Usmanovich	
Oziq-ovqat sanoatida tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishning iqtisodiy mexanizmi.....	113
Mahamatova Maftuna	
Turizm xizmatlar bozorida raqobatbardoshlik ko'rsatkichlarini takomillashtirish imkoniyatlari.....	119
Nurfayziyeva Mohinur Zayniddinovna	

Islom moliyalashtirish xizmatlari asosida kichik va o'rta biznesni moliyalashtirish usullari.....	124
Said Po'latov Maxamedovich	
Using Innovative Technologies in Hotels as a Factor of Sustainable Development of Tourism Industry	128
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich, Egamberdiyev Sirojiddin Sattor o'g'li	
Dorivor o'simliklar yetishtirishning dunyo mamlakatlari iqtisodiyotidagi o'rni va xalqaro bozor savdosida prognozlar.....	135
To'xtabayev Jamshid Sharofiddinovich, Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'zbekistonga turistlar tashrifini ko'paytirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	142
Toshmurod Kulmanov	
Agrobiznesni moliyaviy quvvatlash va rivojlanish istiqbollari	147
Tursunova Dilnavo Islomovna	
Oziq-ovqat bozorini qandolat mahsulotlari bilan to'ldirishda marketing strategiyalaridan foydalanishni takomillashtirish.....	150
Azlarova Munira Muxammad-Amin qizi	
Yoshlar turizmini rivojlantirish holati va uni takomillashtirish yo'llari.....	159
Allayor Norboyev Ismoilovich	
Biologik aktivlarni baholashning uslubiy jihatlarini takomillashtirish.....	162
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Agrosanoat ishlab chiqarishida innovatsion jarayonlarni tadqiq qilishga uslubiy yondashuvlari.....	168
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich	
Suv resurslaridan samarali foydalanishda suv solig'ining ahamiyatini oshirish	174
Ikramov Nuriddin Kamolitdinovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida innovatsiya va innovatsion faoliyat bilan bog'liq tushunchalarining nazariy masalalari	179
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Temur Olimovich Mamayunusov	
Aglomeratsiya iqtisodiyoti – Agglomeratsiya iqtisodiyoti – hududiy rivojlanishni harakatlantiruvchi omili sifatida	185
Raximbayev Akmal Azatboyevich	
Korxonalarni boshqarish samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlardan foydalanish mexanizmlari	190
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Globalashuv sharoitida turizm sohasida innovatsion faoliyatni rivojlantirishni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	195
Salimov Dilshodbek Davronovich	
To'qimachilik sanoat korxonalarida marketing strategiyasi.....	199
Tillyaxodjayev Azizxon Aloxonovich	
Oziq-ovqat sanoati korxonalari raqobatbardoshligini oshirish yo'llari	203
Nilufar Umarova	
O'zbekistonda transport xizmatlari ko'rsatilishi tahlili	207
Xasanov Sarvar Ulug'bek o'g'li	
Agrar sektorga jalb qilingan investitsiyalarning sohadagi intensiv iqtisodiy o'sishga ta'sirining tahlili	213
Yangiboyev Sirojiddin Jo'ramurodovich	
Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligiga a'zo davlatlarda auditning xalqaro standartlarini qo'llash xususiyatlari	220
Meliyev Isroil Ismoilovich	
Raqamli bank xizmatlarini yanada takomillashtirish: muammolar va yechimlar	227
Melikov Otabek Maxmadiminovich	
Innovatsion iqtisodiyotda inson kapitalining tutgan o'rni.....	232
Abdikarimov Islombek Ibragimovich	
Kimyo sanoati korxonalarini boshqarish modellariga oid zamonaviy tajribalar.....	237
Avulchayeva Feruza Djurakuziyevna	
Задачи предмета «русского языка» на современном этапе	243
Адилова Солияхон	

Tijorat tashkilotlarining investitsiya faoliyati	247
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Asomiddinov Husan Asomiddin o'g'li	
Korrelyatsion-regression tahlil orqali turizm xizmatlari samaradorligini oshirish mexanizmlari.....	252
Gapparov Azim Qayumovich	
O'zbekistonda monetizatsiya darajasi va uni makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga ta'siri.....	258
Isayev Atabek Djurabayevich	
Prospects for the Development of Bond Circulation in the Capital Market.....	266
Jurabek Sobirov	
Ta'lim xizmatlari bozorida oliy ta'lim muassasalarining rivojlanish holati tahlili.....	270
Kuldashev Sherzod Alimardonovich	
Iqtisodiyotga investitsiyalarni jalb qilish va ularning barqaror iqtisodiy o'sishdagi roli	276
Mamadiyeva Dilrom Ravshon qizi	
Surxondaryo viloyatlarning marketing salohiyatini shakllantirish holati tahlili	280
Mamadjanova Tuyg'unoy Axmadjanovna	
Improving Internal Control System	287
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlarini targ'ib qilishda OTMLar veb-saytlari samaradorligini oshirish.....	291
Musayev Bekjon Shukurillayevich	
Korxonaning narx-navo tizimi va narx siyosatini tahlil qilish	298
Musayeva Shoira Azimovna, Usmonova Dilfuza Ilhkomovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	302
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Xizmatlar ko'rsatish subyektlarida biznes-modellarining raqamli transformatsiyalashuv konsepsiyalari.....	306
N. B. Yahyoxonov	
Mikromoliyaviy xizmatlar ko'rsatuvchi kredit tashkilotlarining samaradorligiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili.....	311
Nazarova Muslima Nazarovna	
Sanoat korxonalarida aylanma mablag'lardan foydalanishning ilmiy-amaliy jihatlarini	317
Nurmatov Mirzaakbar Mirzaaliyevich	
Biznesni yuritishda korxonalararo integratsion jarayonlarni rivojlantirish masalalari.....	322
Olimova Nodira Xamrakovna	
O'zbekistonda turizmni rivojlantirishning moliyaviy mexanizmlari: tahlil va istiqbollar	329
Oppoqxonov Nurmuhammadxon Po'latxon o'g'li	
O'zbekistonda davlat korxonalari transformatsiyasini jadallashtirish yo'nalishlari.....	333
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Aholining turmush darajasini oshirish sharoitida mehnat bozori transformatsiyasining dinamikasi	338
Rahimboyev Muxtorbek Ikrom o'g'li	
Tijorat banklarida iqtisodiy-matematik modellashtirish samaradorligini yanada oshirish usullari.....	341
Raxmanov Mexridin Sindarovich	
Aholi moliyaviy savodxonligiga investitsiya kiritishning ahamiyati.....	345
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda valyuta siyosatini samarali tashkil etish.....	350
Samandarov Zuxriddin Raup o'g'li	
Sharq va G'arb tamaddunida gender qarashlar	355
Samandarova Gulxayo Abduraim qizi	
Imkoniyati cheklanganlarga to'siqsiz turizm xizmatlarini tashkil etish istiqbollari	359
Tilovmurodov Dostonbek Furqat o'g'li	
To'qimachilik korxonalarining inqirozga qarshi boshqaruvida davlat tomonidan tartibga solishning ahamiyati	363
Todjimamatova Mashxura Erkinovna	
Mintaqalarning ekologik-iqtisodiy xususiyatlari va ularning barqaror rivojlanish bilan bog'liqligi	367
Toshboyev Muzaffar Muxtorovich	

Перспективы развития сферы услуг в Узбекистане.....	373
Tsoy Marina Petrovna, Li Marina Rudolfova, Romashkin Roman Anatolyevich	
Opportunities for Bicycle Tourism in Zomin, Bulungur and Bakhmal Districts.....	379
Urozaliev Elyor Shuxrat ogli, Xujamov Bobur bahodir ogli, Saydullayev Abbosjon Murodovich	
Pul-kredit siyosati va moliyaviy inqiroz: uslubiyot va saboqlar	384
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Korxonalarda barqaror rivojlanishni tatbiq etish istiqbollari.....	391
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Jumayeva Guzal Sherxon qizi	
Telekommunikatsiya korxonalari faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish.....	396
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Milliy iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasini kengaytirish imkoniyatlari.....	402
Xuseynova Feruzabonu Mamadaliyevna	
O'zbekiston iqtisodiyotida raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	405
Yo'ldosheva Dilnoza G'ayrat qizi	
Необходимость соблюдения этических норм в профессиональной деятельности бухгалтеров	408
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Mintaqalarda kichik innovatsion korxonalarni rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	412
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Axmadjanov Ilyosbek Ilxomjon o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishini nazariy masalalari.....	416
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich, Abduraxmonov Sherali Sharifjonovich	
Пути повышения прозрачности бюджета Республики Узбекистан.....	420
Адашов Гайрат Рустамович	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	424
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Тенденции и факторы развития пищевой промышленности в Узбекистане	432
Б. А. Хакимов	
Роль платежных систем в функционировании электронной коммерции.....	438
Бабаева Гузаль Яшиновна	
"Sirdaryo" va "Sirdaryo-Farm" erkin iqtisodiy zonasidagi xorxonalari erishgan yutuqlari, berilgan imtiyozlar va yaratilgan shart-sharoitlar to'g'risida	444
Davlayev G'olib Ashurovich	
Milliy iqtisodiyotga jalb qilingan investitsiyalarning tahlili	447
Djalilov Dostonbek Abduazizovich	
Ishlab chiqarish tafovutining Markaziy Bank monetar siyosati qarorlariga ta'siri.....	452
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
O'zbekistonda innovatsion jozibadorlik asosida oliy talim xizmatlarini rivojlantirish.....	457
Jonuzokov M. K.	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishda xorij tajribasidan foydalanish.....	461
Ismailov Allayor Rashidovich	
Особенности формирования ценовой стратегии на рынке плодоовощной продукции.....	465
Исроилов Абдурашид Абдурахманович	
Iqtisodiyotni globalashuvi sharoitida xo'jalik yurituvchi subyektlar barqarorligining nazariy metodologiyasini takomillashtirish	471
Kalandarova Nargiza Narimanovna	
Проблемы регулирования и защиты инвесторов в развитии электронной коммерции и пути их решения	475
Кенжебаева Гульфуза Рахматиллаевна	
Сущность, цели и задачи определение уровня финансовой устойчивости предприятия в современных условиях	478
Киличев А. А.	
Sug'urta tashkilotlari tomonidan taqdim etiladigan hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	485
Kodirkulov Oybek Turdiboyevich	

Классификация институциональных факторов, определяющих предпринимательскую активность в Узбекистане.....	490
Курпаяниди Константин Иванович	
Ho'jalik yurituvchi subyektlarning kredit va qarz mablag'laridan foydalanish samaradorligi tahlilini takomillashtirish.....	497
Mahmudova Go'zal Samadjon qizi	
Muqimiy ijodiDA milliy uyg'onish va iqtisodiy, falsafiy qarashlar	502
Muxlisa Muxitdinova	
Совершенствование управления портфелем залогов для обеспечения финансовой устойчивости: инсайты и рекомендации для Узбекистана	505
Наимов Шахрух	
Определение специфических особенностей и факторов влияющие на процесс внедрения международных требований и стандартов в коммерческих банков Республики Узбекистан.....	509
Хайдаров Зохир Шаривович , Каражанова Гулноза Толлиевна, Хайдари Фидои Зохи Зода	
Inson kapitalida mujassam bo'lgan fazilatlar, ularning jamiyat rivojlanishidagi o'rni va roli	514
Mamayunus Qarshibayevich Pardayev, Sevara Abdinazarovna Babanazarova, Mexrangiz Olimovna Mamayunusova	
Развитие рыночных отношений и усиление их влияния на рост объёмных и качественных показателей культурного туризма.....	521
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Основные направления цифровой трансформации в банковском секторе.....	525
Рахимова Гавхар Ойбековна	
O'zbekistonda ayollarni tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishda bank kreditlarining roli	530
Saidova Subhinigor Azizovna	
Xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish asosida kambag'allikni qisqartirishning innovatsion yo'llari	535
Sultonov Shodiyor Abduhalilovich, Nazarov Asqar Anvar o'g'li	
Yuridik shaxslar mol-mulkiga soliq solishning o'ziga xos xususiyatlari	541
Umirov Xurshid Islomovich	
Korxonalar va tashkilotlarni modernizatsiya qilish jarayonlari.....	545
Fayziyeva Dilafruz Shuxratovna	
"Авеста" – исторический источник экономической мысли в Древней Средней Азии	549
Хакимов Назар Хакимович, Садиков Анвар Каримович	
Приоритетные направления развития теории формирования финансовой политики предприятия	555
Хамдамов С. Ф.	
Innovatsion rivojlanish sharoitida inson resurslarini strategik boshqarish.....	562
Xasanova Nafisa Shavkatovna	
Mehnat bozorida mehnat resurslaridan samarali foydalanishda yoshlar bandligini takomillashtirish.....	566
Xuvaydullayeva Iroda Xusniddin qizi	
Sanoat korxonalari faoliyati samaradorligi va raqobatbardoshligini baholashga doir uslubiy yondashuvlar.....	572
Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna	
Amir Temur davrida hunarmandchilik siyosatining o'ziga xos iqtisodiy xususiyatlari	578
Zikrillayev Jaxongir Sarvar o'g'li, ilmiy rahbar: Nasimov Baxtiyor Vasiyevich	
Infratuzilma obyektlari rivojlanishining turizm sohasidagi o'rni.....	583
Toyrova Amina Baxtisher qizi	
Korxonalarda moliyaviy investitsion portfelni jalb qilish va rag'batlantirishning zamonaviy shakl va usullari tahlili	588
Haydarov Humoyun Begmurod o'g'li	
Kichik biznes korxonalari raqobatbardoshligini tadqiq etishga konseptual yondashuvlar	592
К. Q. Tajibayev	
Бухгалтерский учет дебиторской и кредиторской задолженности в современной экономике	599
Камолова Феруза Кахрамоновна	

O'zbekistonda mehmonxona sohasidagi mahalliy boshqaruv tizimini takomillashtirish yo'llari.....	603
Mirzayeva Lola Shavkatovna	
Turizmni rivojlantirishda "yashi" marketingni o'rni.....	607
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
Inson kapitalini boshqarishning xorij tajribasi.....	612
Ruzmetova Gulira'no Atabekovna	
Agrasanoat majmuasida oziq-ovqat mahsulotlarini yetishirish va qayta ishlashda klasterlarini rivojlantirishning xalqaro tajribalari.....	620
Salixov Sherzod Abduxakimovich	
Mamlakatimizda mehnat bozorida ayollarning iqtisodiy faolligini oshirish	625
Xusanova Gulsum Baxtiyorovna	
Budjetdan tashqari mablag'lar hisobi va nazoratini takomillashtirish	628
Ostonokulov Azamat Abduraimovich, Alimardonov Asrorjon Alimardonovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida investitsion jarayonlar rivojlanishining xorij tajribasi	635
Miyassarov Davron Abdurashid o'g'li	
Xizmat ko'rsatish va servis sohasida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash ko'rsatkichlari.....	640
Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov	
Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста.....	644
Насиров Дилшод Фархадович	
Влияние прямых иностранных инвестиций (пии) на экономику Узбекистана	654
Юлдашев Нодирбек Сайдибурханович	
Qulay investitsiya muhiti – xorijiy investitsiyalar oqimini oshirishning asosiy omilidir.....	659
Hoshimov Jahongir Ravshanbek o'g'li	
Biznesni loyihaviy moliyalashtirish va uning asosiy yo'nalishlari.....	664
Razzakov Jasur Xamraboyevich	
Inflation and Unemployment: Evidence from Uzbekistan	670
Mahmudov Nosir, Nabiyeva Nargizaxon Nuriddin qizi	
Milliy mahsulotlarni jahon bozoriga olib chiqishda marketing strategiyalaridan foydalanish	677
Meliqulov Abduhalil Norinovich	
O'zbekistonda kichik sanoat zonalarini tashkil etish va rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ustuvor yo'nalishlari	683
Ortiqov Avazbek Bahrom o'g'li	
Rene Dekart va Blez Paskal ta'limotlarida ratsional g'oyalar komparativistikasi.....	689
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
Sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishining nazariy-uslubiy asoslari.....	694
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
The Importance of the World Trade Organisation (WTO) and Uzbekistan's Efforts to Join It.....	699
Urozaliev Elyor, Khoshimova Sevara	
Jismoniy tarbiya va sport muassasalarini moliyalashtirishdagi mavjud muammolar.....	705
Abduqaxorov Ulug'bek Abdug'aniyevich	
Yangi O'zbekistonda turizmning drayver sifatida barqaror rivojlanish yo'nalishlari	709
Tuxliyev Iskandar Suyunovich	
Mahalliy soliqlar va yig'implarning iqtisodiy mohiyati hamda ularni undirishning xususiyatlari	713
Tuychiyev Kamoliddin	
Tijorat banklari raqobatbardoshligini oshirishda xorijiy mamlakatlarning ilg'or tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari	717
Yadgarov Nodir Ravshanovich	
Organik qishloq xo'jaligiga o'tish bosqichlarining tashkiliy jihatlar va iqtisodiy asoslari.....	723
Amirqulov Shuxrat Olimovich	
Davlat xaridlari jarayonida e'tiborsiz ijrochilarni imkoniyatini cheklash masalalari	727
G'ofurov Temur Baxrom o'g'li	

O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion loyihalarni faol tashkil etish istiqbollari	730
Utkurov Kozimjon Dilmurod o'g'li	
Iqtisodiy o'sishni ta'minlashda transport tadbirkorligi faoliyatini rivojlanish imkoniyatlari	733
M. Masharipova, I. Ruzmetova, D. Kuramboyeva	
Sug'urta faoliyatini takomillashtirishda andarrayting xizmatining o'rni	737
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich	
O'zbekistonda eksportni sug'urtalash mexanizmlarini yanada kengaytirish yo'nalishlari	741
Qarshiyev Keldiyor Eshpulatovich	
Kambag'allikni qisqartirishda aholini tadbirkorlikka yo'naltirish	745
Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Yoqilg'i-energetika korxonalarining moliyaviy barqarorligining ilmiy nazariy asoslari.....	749
Xusanov Qaxramon Nishonovich	
Оценка результатов реформы бухгалтерского учета в Республике	753
Киличева Фарида Бешимовна, Ирмухамедова Муслима Дилшодовна	
Эффективность программ соответствия в различных компаниях	757
Ахмедов Бехзод Ахмедович	
Элементы системы внутреннего контроля в выбранном финансовом институте	762
Хасанов Кахрамон Ахмаджанович	
Authentic Leadership Unleashed: A Comparative Analysis of Leadership Styles.....	767
Esanova Shohida Utkirovna	
Investitsion loyihalarni moliyalashtirishdagi moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or xorij tajribalari	774
Madiyarov Sanjar Gulyamovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlarida xarajatlar hisobining uslubiy masalalari takomillashtirish	781
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich, Umaraliyev Isomidin Ismonjon o'g'li	

XIZMAT KO'RSATISH VA SERVIS SOHASIDA MEHNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI

Muhammadamin Erdon o'gli Erdonov

Samarqand Iqtisodiyot va Servis Instituti "Real iqtisodiyot" kafedrası
mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada xizmat ko'rsatish korxonalarida mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati aniqlanib, uning mezonlari va ko'rsatkichlari tasniflangan hamda mehnat salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlari tadqiq etilgan.

Kalit so'zlar: xizmat ko'rsatish korxonasi, mehnat resurslari, mehnat salohiyati, mezon, ko'rsatkich, mehnat jarayoni, mehnat samaradorligi, mehnat resurslari sifat tarkibi.

Abstract: In this article, the socio-economic importance of increasing the efficiency of the use of labor resources in service enterprises is determined, its criteria and indicators are classified, and the main directions of increasing the labor potential are researched.

Key words: service enterprise, labor resources, labor potential, criterion, indicator, labor process, labor efficiency, quality composition of labor resources.

Аннотация: В данной статье описывается социально-экономическое значение повышения эффективности использования рабочей силы в сфере услуг, классифицируются их критерии и показатели, а также исследованы основные пути повышения трудового потенциала.

Ключевые слова: качество обслуживания предприятий, трудовые ресурсы, трудовой потенциал, критерии, показатели, трудовой процесс, производительность труда, трудовые ресурсы.

KIRISH

Iqtisodiy salohiyatni resurslar tizimi deb hisoblash mumkin, bu holda u individual resurslarning miqdoriy va sifat xususiyatlari nuqtayi nazaridan baholanadi, ammo bu holda ushbu resurslarning o'zaro bog'liqligi hisobga olinmaydi va o'lchanmaydi. Iqtisodiy salohiyatni samarali yondashuv sifatida ko'rib chiqishda tizimning ishlashini ta'minlaydigan barcha omillarni hisobga olish va ifoda etish kerak. Bunday holda, nafaqat resurslar, balki to'plangan zaxiralar ham hisobga olinadi. A.P.Romanov o'zining "tashkilotning iqtisodiy salohiyatini boshqarish" asarida shunday deydi: "agar salohiyat resurslar to'plami sifatida qaralsa, uni baholash resurslarning ayrim turlari qiymatlarining sifat va miqdoriy xususiyatlarini belgilashdan iborat bo'lib, ularning o'zaro ta'siri hisobga olinmaydi va o'lchanmaydi. Resurslar tizimi haqida gap ketganda, uning individual tarkibiy qismlarining xususiyatlari butun tizimni tavsiflovchi ko'rsatkichlar bilan to'ldirilishi kerak"(10).O'z navbatida, zaxira yondashuvi "zaxira" va "salohiyat" tushunchalarini farqlashni amalga oshiradi, shuning uchun mavjud va mumkin bo'lgan salohiyat, mumkin va foydalanilmagan zaxira bo'ladi. Korxonalar iqtisodiy salohiyatdan samarali foydalanish orqali o'z daromadlari va mulklarini ko'paytirishga intilmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Milliy boylikning dastlabki hisob-kitoblari 17-asrga to'g'ri keladi (V.Petti), 18-asrdayoq asosiy tushunchalar A.Smit va A.Turgoning klassik asarlarida shakllantirilgan.(3) 19-asrda D.Mill, F.Kene, A.Marshall asarlarida iqtisodiy salohiyatga ta'luqli ko'plab muhim mavzular tadqiq qilingan, ammo ko'plab iqtisodchilarning asosiy tadqiqotlari rivojlangan kapitalistik mamlakatlar milliy boyliklarining aniq hisob-kitoblariga bag'ishlangan.

Raqobatbardoshlik strategiyasi haqida keng tushunchani Garvard maktabi professori Maykl Porterning asarlaridan olish mumkin, u ushbu konsepsiyaning eng e'tiborga munosib mualliflaridan biri hisoblanadi. U "raqobatbardosh romb" deb nomlangan raqobatdosh ustunlik determinantlari tizimini ishlab chiqdi. Bu tizimdan kelib chiqadiki, ishlab chiqarish omillariga moddiy boyliklar, axborotlar, huquqiy tizim, shuningdek, ilmiy-tadqiqot vositalari kiradi va unumdorlikni oshirish uchun muayyan hududlarda ishlab chiqarish omillari samaradorligi, sifati va ixtisoslik darajasiga nisbatan yaxshilanishi kerak deb ta'kidlaydi.

Tadqiqot jarayonida monografik tahlil, vizualizatsiya, qiyosiy tahlil, induksiya-deduksiya va boshqa ilmiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

MUHOKAMA

Har bir korxonaning maqsadi uni barqaror rivojlantirishdir. Iqtisodiy salohiyat bosqichma-bosqich shakllanadi.

Birinchi bosqichda korxonaning rivojlanish strategiyasi aniqlanadi: 1. Faoliyat yo'nalishi belgilanadi; 2. Faoliyatning asosiy birliklari aniqlanadi; 3. Keyingi harakatlar uchun maqsadlar qo'yiladi. Bunga quyidagilar kiradi: korxona joylashgan atrof-muhit omillarini aniqlash; asosiy maqsadni belgilash; korxonaning asosiy yo'nalishini tanlash va korxonada mavjud bo'lgan resurslarni boshqarish mexanizmlarini topish. 4. Korxonaning faoliyat sohasi asosida matritsa tuziladi. Yig'ilgan barcha ma'lumotlar korxonaga kelajakdagi rivojlanish uchun strategik va taktik rejalarni tuzishga imkon beradi.

Ikkinchi bosqich, agar yangi texnologiyalar va ishlanmalar qo'llanilsa, iqtisodiy rivojlanish imkoniyatlarini belgilaydi. Samarali boshqaruvni rejalashtirish va tashkil etish mavjud bo'lib, bu boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Uchinchi bosqich-bu iqtisodiy sohaning xususiyatlarini hisobga olish, shu bilan birga sohaning iqtisodiy salohiyatidan foydalanish imkoniyati aniqlash bo'ladi. Korxonani tahlil qilish korxonaning tashqi muhitida marketing tadqiqotini o'tkazish asosida amalga oshiriladi.

To'rtinchi bosqichda iqtisodiy salohiyatni boshqarishning uslubiy tamoyillari aniqlanadi. Boshqaruvning yanada to'g'ri usullari boshqaruvni yanada samarali amalga oshirishga imkon beradi.

Beshinchi yakuniy bosqich iqtisodiy salohiyatni yaratish va rivojlantirish, ya'ni kerakli qiymatni oshirish, saqlash yoki pasaytirish masalalarini hal qilishni o'z ichiga oladi.

Amalga oshirilgan nazariy tadqiqotlar iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish jarayonida hisobga olinishi va maksimal darajada ishlatilishi kerak bo'lgan uchta darajani aniqlashga imkon berdi: makro daraja (davlat salohiyati); mezo daraja (bozor va tarmoq salohiyati); mikro daraja (korxonaning o'z moliyaviy, kadrlar, ilmiy-texnik va ishlab chiqarish imkoniyatlari). Iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish jarayonining o'zi boshqaruv jarayonlariga xos bo'lgan umumiy qonunlarga asoslangan, ammo maxsus tashkil etish va uslubiy jihozlarni talab qiladigan boshqariladigan jarayondir.

Natijada, korxonaning iqtisodiy salohiyatini rivojlantirishni boshqarishning mohiyati uning asosiy maqsadini amalga oshirishga qaratiladi, bu uzoq muddatli barqaror o'sishni ta'minlash uchun mavjud imkoniyatlarni oqilona boshqarish sifatida shakllantiriladi. Shu bilan birga, korxonaning iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish maqsadining miqdoriy mezonini uning tashqi muhit sharoitida korxonaning iqtisodiy salohiyati elementlarining qiyosiy raqobatbardoshligini hisobga olgan holda uning raqobat holati darajasi bo'lib hisoblanadi.

Keltirilgan rivojlanish konsepsiyasi korxonaning iqtisodiy salohiyatini belgilaydigan individual elementlarning ham, butun aholining ham tizimli strategik rivojlanishi asosida uzoq muddatli istiqbolda raqobatbardoshlikni oshirish muammolarini hal qilishga qaratilgan.

Keltirilgan tizimlar nazariyasi, menejmentning asosiy maktablari va neoklassik, evolyutsion, betartiblik nazariyasi kabi yetakchi tushunchalarning o'zaro bog'liqligini o'rganish, shuningdek, ilgari mavjud bo'lgan buyruq va ma'muriy tizim doirasida boshqaruv hamda rejalashtirish xususiyatlarini aniqlash iqtisodiy salohiyatni ko'rish va baholashdagi o'zgarishlarni kuzatishga imkon berdi.

Elementlar tarkibini o'zgartirish bilan bir qatorda iqtisodiy potensialni (yoki uning asosiy elementlarini) baholash usullari ham o'zgartiriladi va takomillashtiriladi, chunki ular rivojlanish konsepsiyasining qoidalariga ko'ra, ular iqtisodiy tizimlardagi evolyutsion o'zgarishlar ta'siri ostida bo'ladi. Natijada, korxona resurslarini faqat statik baholash orqali korxona imkoniyatlarini baholash iqtisodiy salohiyatning raqobatbardoshligini tizimli strategik tahlil qilishga imkon beradi.

Xizmat ko'rsatish korxonasining iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish mexanizmini shakllantirishning dastlabki elementlari quyidagilardir: rivojlantirishning obyekti, iqtisodiy salohiyatning elementlari alohida-alohida (ishlab chiqarish salohiyati, kadrlar, ilmiy-texnikaviy va boshqalar) ifodalanishi, yoki ularning integral birikmasi; korxonani rivojlantirishning aniq maqsadlari ko'rsatilishi mumkin. Dastlabki elementlarni aniqlagandan so'ng, tanlangan rivojlanish obyekti uchun belgilangan maqsadga erishishni maksimal darajada aks ettiruvchi va rivojlanish mezonlari shaklida ifodalangan aniq vazifalar tanlanadi. Keyinchalik, boshqaruv omillari aniqlanadi,

tanlangan rivojlanish mezonlariga muvofiq ushbu omillarga ta'sir qilish shakllari va usullari belgilanadi. Ta'sir ko'rsatish shakllari va usullari (o'rganilayotgan mexanizmning o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda) ikkita asosiy yo'nalishda – boshqaruv tadbirlari va iqtisodiy usullar orqali amalga oshiriladi.

Shunday qilib, tashkiliy-iqtisodiy mexanizmni shakllantirish jarayonida korxonaning iqtisodiy salohiyatini rivojlantirish algoritmini amaliy qo'llash quyidagilarga imkon beradi:

- tashkilotning real salohiyatini (va potentsialning har bir elementining holatini) aniqlash va uning asosida korxonani rivojlantirish strategiyasini shakllantirish;
- iqtisodiy salohiyatni shakllantirish bo'yicha chora-tadbirlar kompleksini rejalashtirishda tashkilotning rivojlanish siklining bosqichini hisobga olish;
- rejalashtirilgan rivojlanish maqsadlariga erishilmagan taqdirda tashkilotga etkazilgan zararining prognozini olish;
- tashqi muhitda korxonaning kelajakdagi pozitsiyasi va korxona salohiyatining rivojlanish darajasini uning shartlariga moslashtirish to'g'risida tasavvur hosil qilish;
- korxonaning maqsadlariga erishish uchun mavjud salohiyatdan samaraliroq foydalanish va uni shakllantirish xarajatlarini hisobga olish.

Ko'pgina olimlar - A.Meskon, G.Mintsberg strategiyani tadbirkorlik tuzilmasi faoliyatining uzoq muddatli rejasini deb hisoblaydilar, bunga qo'shilish to'g'ri emas, chunki har qanday reja, birinchi navbatda, rejalashtirilgan maqsadga erishish uchun aniq parametrlar va ko'rsatkichlarni nazarda tutadi. Shu bilan birga, uzoq davr uchun tashqi muhitdagi o'zgarishlarni bashorat qilish deyarli imkonsiz vazifadir. A.Tompson, A.J.Striklend, G.Xamel kabi olimlar tomonidan taklif etilgan tadbirkorlik tuzilmasining raqobatbardoshligiga erishish vositasi sifatidagi strategiya ta'riflari ham ancha bahsli. Korxona tuzilmasining strategiyalari nafaqat uning raqobatbardoshligini ta'minlashga qaratilganligi sababli, balki korxonaning iqtisodiy salohiyatini oshirish strategiyalari biznes strategiyalarining turlaridan biri hisoblanadi. Ba'zi zamonaviy mualliflar strategiyani uzoq muddatli istiqbolda korxona tuzilmasining muayyan xatti-harakatlarini belgilaydigan harakat yo'nalishi, korxonaning tashqi muhitdagi o'zgarishlarga oldindan rejalashtirilgan munosabati, korxona iqtisodiy salohiyati va tashqi muhit o'rtasidagi muvozanatni o'rnatish usuli sifatida ko'rishadi. Strategiyalarning tasnifiga kelsak, zamonaviy iqtisodiy adabiyotlar mualliflarining fikrlarini 1-jadvalda keltirilgan bir nechta ilmiy yondashuvlarga birlashtirish kerak deb hisoblaymiz.

1-jadval: Korxonalarda iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish strategiyalari

Yondashuv nomi	Mualliflar	Yondashuv maqsadi
Iyerarxik	A.Tompson (11)	Eng yuqori darajada korporativ (umumiy) strategiya turadi, biznes strategiyalari unga bo'ysunadi, ikkinchisida biznes strategiyalari joylashgan, uchinchi o'rinda turadigan funksional strategiyalar iyerarxiya darajasining eng quyi qismida joylashadi.
Investitsion	B.Karloff (4)	Investitsiya strategiyalarida ta'kidlangan istiqbolli uzoq muddatli investitsiyalar yo'nalishlari maqsadidan kelib chiqib shakllantirilgan iqtisodiy salohiyat elementlarini rivojlantirish nazarda tutiladi
Raqobatbardoshlik yondashuvi	B.Artamanov (1)	M.Porterning raqobatbardosh strategiyalari ajralib turadi: xarajatlar bo'yicha yetakchilik strategiyasi, differentsiatsiya strategiyasi, tor segmentdagi yetakchilik strategiyasi; hujum va mudofaa raqobat strategiyalari; mexanik monopollashtirish strategiyasi, integratsiyalashgan konsolidatsiya strategiyasi, izolyatsiya strategiyasi va kooperativ birdamlik strategiyasi.
Bozor pozitsiyasi yondashuvi	F.Kotler (6)	bozorda korxona tuzilmasining raqobatbardosh mavqeiga qarab, ularning iqtisodiy salohiyatini rivojlantirishning yetakchi strategiyalari, izdoshlar strategiyalari va autsayder strategiyalari farqlanadi.
Asosiy biznes faoliyati yondashuvi	V.Nemsov (8)	korxona maqsadining asosiy biznes strategiyalari ta'kidlangan – iqtisodiy salohiyatni konsentratsiyalashgan o'sish strategiyalari, integratsiyalashgan o'sish strategiyalari, tabaqalashtirilgan o'sish strategiyalari, qisqartirish strategiyalari ajratiladi.
Faoliyat sikliga bog'liq yondashuv	V.Kozlov (5)	tadbirkorlikning faoliyat sikli bosqichiga qarab, iqtisodiy salohiyatni o'stirish, barqarorlashtirish, qisqartirish, qayta qurish strategiyalari ajralib turadi
Funksional yondashuv	Yu.Filimonova (14)	alohida funksional sohani rivojlantirish maqsadiga ega iqtisodiy salohiyatni rivojlantirish strategik yo'nalishlarini belgilovchi funksional strategiyalar yondashuvi – ishlab chiqarish, marketing, mehnat resurslari, moliyalashtirish yoki tadbirkorlik tuzilmasiga yo'naltirilgan alohida dasturlardan iborat bo'ladi

Iyerarxik yondashuvda eng yuqori darajada korporativ (umumiy) strategiya turadi, biznes strategiyalari unga bo'ysunadi, ikkinchisida biznes strategiyalari joylashgan bo'ladi, uchinchi o'rinda turadigan funksional strategiyalar iyerarxiya darajasining eng quyi qismida joylashadi. Shuningdek, iqtisodiy salohiyatni shakllantirish strategiyalari iyerarxiyaning turli darajalarida joylashgan bo'lishi kerak va u pastdan yuqoriga qarab shakllanib boradi. Ikkinchi klassik yondashuv investitsion yondashuv bo'lib, unga ko'ra investitsiya strategiyalari (uzoq muddatli investitsiyalarning istiqbolli yo'nalishlari) ajralib turadi, ammo tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini shakllantirishga ushbu yondashuvdan foydalanish investitsiya salohiyati doirasi bilan cheklangan bo'ladi. Uchinchi klassik yondashuv-bu raqobatbardoshlik yondashuvi, unga ko'ra M.Porterning raqobatbardoshlik ustunliklarini yaratish strategiyalari ajralib turadi: xarajatlar bo'yicha yetakchilik strategiyalari, differentsiatsiya strategiyalari, tor segmentdagi yetakchilik strategiyalari; tajovuzkor va mudofaa raqobatbardoshlik strategiyalari, shuningdek mexanik monopollashtirish strategiyalari, integratsiyalashgan konsolidatsiya strategiyalari, izolyatsiya strategiyalari va kooperativ birdamlik strategiyalari. Tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini shakllantirishga nisbatan raqobatbardoshlik yondashuvidan foydalanish ham raqobatbardoshlik salohiyati doirasi bilan cheklangan bo'ladi.

To'rtinchi klassik yondashuv-bu bozor pozitsiyasi yondashuvi, unga ko'ra bozorda tadbirkorlik tuzilmasining maqsadli raqobatbardosh pozitsiyasiga qarab, yetakchi, izdosh va autsayder strategiyalari ajralib turadi. Ushbu yondashuv tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini shakllantirish strategiyalarini asoslashda qo'llanilishi kerak.

XULOSA

Shunday qilib, tadbirkorlik tuzilmasi strategiyalarini tasniflashga yettita asosiy ilmiy yondashuv aniqlandi, shu bilan birga har bir yondashuv o'ziga xos strategiyalar to'plamiga ega, ammo iqtisodiy salohiyatni shakllantirish strategiyalarining o'rnini aniqlash uchun biznes tuzilmasini strategik rejalashtirish tizimida klassik iyerarxik yondashuv va funksional yondashuv ustuvor hisoblanadi, chunki ular korxonada strategik rejalashtirish tizimidagi strategiyalarning o'zaro bog'liqligini va ta'sirini belgilaydi.

Tadbirkorlik tuzilmasini strategik rejalashtirish tizimi bilan o'zaro bog'liq bo'lgan iqtisodiy salohiyatni strategik rejalashtirish tizimini shakllantirish strategik tahlilni samarali tashkil etish va boshqarishni, barcha darajadagi maqsadlar va strategiyalarni ishlab chiqish hamda korporativ, biznes, funksional yondashuvlardan birini tanlashni o'z ichiga oladi.

Tadbirkorlik tuzilmasining strategik maqsadlari uning iqtisodiy salohiyatining tegishli elementlarini shakllantirishning strategik maqsadlarini ishlab chiqish va tanlashni belgilaydi. Tadbirkorlik tuzilmasining korporativ, biznes va funksional strategiyalarini amalga oshirishni ta'minlash maqsadida uning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish uchun tegishli strategiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish zarur. Aksariyat mualliflar ta'kidlaganidek, tadbirkorlik tuzilmasini strategik rejalashtirish tizimi uchta asosiy jihatni o'z ichiga oladi: ijtimoiy-iqtisodiy (ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarning qonuniyatlarini o'rganish), uslubiy (maqsadlar va strategiyalarni ishlab chiqish metodologiyasi), tashkiliy (korxonada strategik rejalashtirishni tashkil etish: bo'linmalar, funksiyalar, vakolatlari va boshqalar). Tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini strategik rejalashtirishga kelsak, yana bir muhim jihat – menejerlar va xodimlarning qobiliyatini aks ettiruvchi kadrlarni iqtisodiy potensialni kategoriya sifatida qo'shish tavsiya etiladi. Shunday qilib, tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini strategik rejalashtirish natijasi uning tashqi iqtisodiy salohiyatini shakllantirish strategiyasi va ichki iqtisodiy salohiyatni shakllantirish strategiyasidir. Tadbirkorlik tuzilmasining iqtisodiy salohiyatini shakllantirishning strategik maqsadlari va strategiyalarini asoslash, ishlab chiqish va tanlash jarayonida ilmiy asoslangan usullardan foydalanish juda muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Артамонов Б.В. Основные принципы формирования конкурентных стратегий / Научный вестник МГТУ, 2009. – №143. – С. 11-16, –с. 14.
2. Байков Е.А. Организация стратегического планирования на предприятиях сферы услуг в условиях нестабильности // Научно-технические ведомости Санкт-Петербургского государственного политехнического университета. Экономические науки. – 2013. – № 3(173). – с. 98–102. –3, –с. 99.
3. Гловели Г.Д. История экономических учений: Учеб. пособие. – М.: ИД Юрайт, 2011. – 742 с.
4. Карлофф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символы: пер. с англ. / – М.: "Гардарика", 2018. – 322 –с.6, –с. 148.
5. Козлов В.А., Данченко Л.А. Проблемы управления устойчивостью развития и функционирования предпринимательских организаций: монография. М.: МЭСИ, 2012. – 348 –с.7, –С. 199.
6. Котлер Ф., Келлер К.Л. Маркетинг менеджмент. 12-е изд. СПб.: Питер, 2009. – 816 с., –с. 133.
7. Мескон, М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури; пер. с англ. – М.: "Дело", 1992. –с. 254; 11 С. 4.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.